

2.5. Економіка

2.5.1 Капітальні інвестиції

Капітальні інвестиції характеризують обсяги вкладень у придбання або виготовлення власними силами для власного використання матеріальних та нематеріальних активів. Капітальні інвестиції включають освоєння коштів за такими напрямками: нові активи, які створені власними силами; активи, які були у використанні; капітальний ремонт, поліпшення, удосконалення, реконструкція, модернізація; за договором фінансового лізингу. Показник з обсягу капітальних інвестицій сформовано відповідно до державного статистичного спостереження з капітальних інвестицій підприємств, установ, закладів, органів державної влади й органів місцевого самоврядування.

Обсяг капітальних інвестицій включає такі види матеріальних активів: житлові будівлі, нежитлові будівлі; інженерні споруди; технологічне, енергетичне, підйомно-транспортне та інше обладнання, машини, інструмент, інвентар; транспортні засоби; придбання у власність згідно з чинним законодавством земельних ділянок і придбання природних ресурсів для наступного видобутку нафти, газу тощо; довгострокові біологічні активи рослинництва; багаторічні насадження; довгострокові біологічні активи тваринництва; тварини; бібліотечні фонди; малоцінні необоротні матеріальні активи; тимчасові споруди; інвентарна тара; предмети прокату; витрати орендаря на поліпшення об'єкта операційної оренди.

Обсяг капітальних інвестицій за видами нематеріальних активів включає: права користування природними ресурсами, включаючи витрати на розробку корисних копалин; права користування майном; права на торговельні марки, комерційні (фірмові) назви, права на винаходи, патенти, ліцензії, концесії, промислові зразки, сорти рослин, породи тварин, ноу-хау, авторські та суміжні з ними права; засоби програмного забезпечення та бази даних за умови використання їх понад один рік.

Обсяг капітальних інвестицій формується відповідно до Класифікатора видів економічної діяльності (КВЕД) за такими секторами: сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство; добувна промисловість і розроблення кар'єрів; переробна промисловість; постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря; водопостачання; каналізація, поводження з відходами; будівництво; оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів; транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність; тимчасове розміщування й організація харчування; інформація та телекомунікації; фінансова та страхова діяльність; операції з нерухомим майном; професійна, наукова та технічна діяльність; діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування; державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування; освіта; охорона здоров'я та надання соціальної допомоги; Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок; надання інших видів послуг; діяльність домашніх господарств; діяльність екстериторіальних організацій і органів.

Таблиця 2.5.1.1 Капітальні інвестиції у фактичних цінах, млн. грн.

Роки	Полтава ⁴	Полтавська область ^{1,2,3,4}	Україна ^{1,2}
2005	1507	4284	111174
2006	1913	5880	148972
2007	2350	8292	222679
2008	3037	10338	272074
2009	1883	9395	192878
2010	1363	9278	189061
2011	1940	11875	259932
2012	2019	10191	293692
2013	1928	9536	267728
2014	1835	8828	219420
2015	2063	8338	251154

¹ Складено на підставі даних Статистичних щорічників України за 2007-2014 роки. Державний комітет статистики України.

² Складено на підставі даних, розміщених на офіційному сайті Державної служби статистики в Україні.

³ Складено на підставі даних Статистичних щорічників Полтавської області за 2006-2014 роки. Головне управління статистики у Полтавській області.

⁴ Складено на підставі даних, розміщених на офіційному сайті Головного управління статистики у Полтавській області.

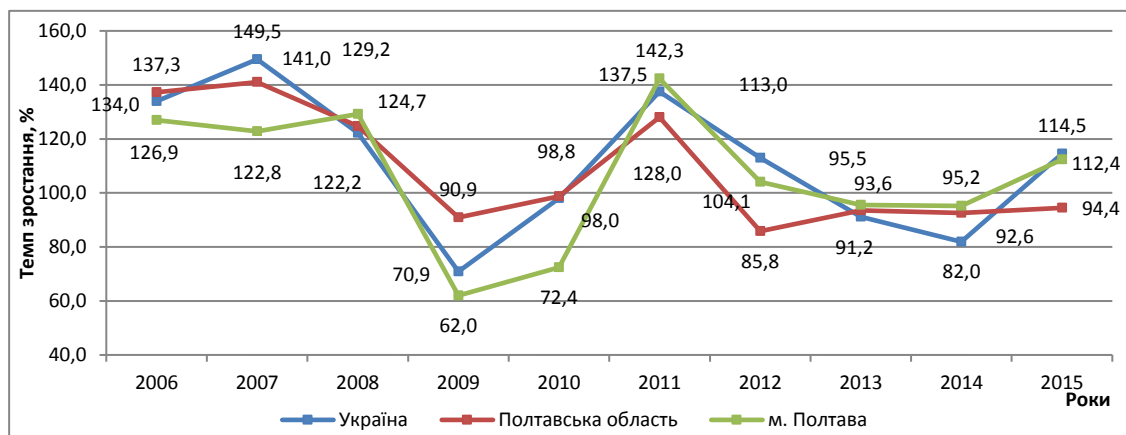

Рис. 2.5.1.1 Темп зростання обсягу капітальних інвестицій щодо попереднього року по м. Полтаві, Полтавській області та Україні, %

Найбільші значення обсягу інвестицій по м. Полтаві спостерігалися у 2008 та у 2007 роках. Щодо Полтавської області, то найбільшим обсягом вкладень характеризувалися 2011 та 2008 роки, а по Україні – 2012, 2008 та 2013 роки. Про динаміку показника по м. Полтаві, по Полтавській області та по Україні можна судити за темпами зростання обсягу капітальних інвестицій у фактичних цінах до попереднього року. Протягом досліджуваного періоду середньорічні темпи приросту капітальних інвестицій становили по м. Полтаві

106,3%, по області – 108,3%, а в цілому по країні 111,3%. Обсяги вкладень різних суб'єктів протягом 2009, 2010, 2013, 2014 років зменшувалися на всіх рівнях формування обсягу капітальних інвестицій – як на національному, так і на регіональному. Причиною стали складні явища в господарстві, що виникли внаслідок світової економічної кризи 2008 року, та загострення політичної ситуації у середині країни у 2013 році. У м. Полтаві наслідки світової кризи підприємства відчували більш гостро, ніж в цілому по країні та по Полтавській області. У 2009 році порівняно з попереднім спад обсягів капітальних інвестицій в обласному центрі становив 38%, по Україні значення цього показника становило 29,1%, а по області – 9,1%.

Дані вищенаведеної діаграми свідчать, що зміна негативних тенденцій на позитивні відбувається із значним запізненням після подолання суспільством гострих кризових явищ. Так, усіма суб'єктами, що здійснювали капітальні інвестиції, було збільшено їх обсяг у 2011 році порівняно з 2010 роком по м. Полтаві на 42,3 %, по Україні на 37,5 %, а по Полтавській області на 28 %. Більш повільно нарощували вкладення у 2015 році порівняно з попереднім. Так, по м. Полтаві збільшення становило 12,4%, тоді як по Україні 14,5%, В цілому по Полтавському регіону приросту капітальних інвестицій не відбулося.

Аналіз зміни обсягів капітальних інвестицій у фактичних цінах носить умовний характер, оскільки не відображує впливу інфляційних процесів в країні. Методикою Державного комітету статистики України передбачений розрахунок індексів капітальних інвестицій на тільки національному та регіональному рівнях, який враховує вплив цього чинника. За індексами капітальних інвестицій можна судити про привабливість економіки для інвесторів.

Офіційні статистичні джерела не формують інформації про індекси капітальних інвестицій по м. Полтаві, тому довідково наводиться такі показники по Полтавській області та по Україні.

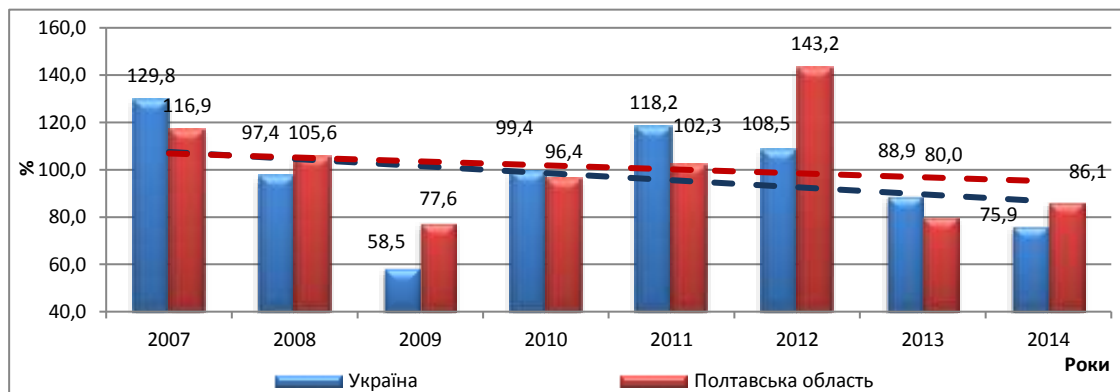

Рис. 2.5.1.2 Індекс капітальних інвестицій, відсотків до попереднього року по Полтавській області та Україні, %

Найбільш чутливими до кризових економічних явищ інвестори були у 2009 році. Тоді по Полтавському регіону спад обсягу освоєних інвестицій щодо аналогічного показника 2008 року становив 22,4%. По країні в цілому спад здійснених інвестицій був ще більш відчутним – 41,5 %. Позитивного приросту освоєння капітальних інвестицій у Полтавській області було досягнуто у 2007 році – на 16,9 %, у 2008 році – на 5,6%, у 2011 році – на 2,3 %, у 2012 році – на 43,2 %. Наступних 2013 та 2014 років щорічне зменшення становило відповідно 20 % та 13,9%.

В цілому, тренди індексів капітальних інвестицій по Україні та по Полтавській області є спадаючими, що свідчить про системність та глибину кризових явищ в економіці країни, пасивність з боку внутрішніх і зовнішніх інвесторів щодо вкладення капіталу в неї, відсутність довіри та зниження зацікавленості інвестувати кошти. Крім того, особливістю динаміки освоєння капітальних інвестицій як в Полтавському регіоні, так і в Україні в цілому є те, що досягнуті прирости обсягів вкладень в окремі роки пояснюються низькою статистичною базою у попередні звітні періоди.

Довідково наводиться інформація про індекси фізичного обсягу регіонального продукту, та про індекси капітальних інвестицій по Полтавській області за 2010-2014 рр.

Таблиця 2.5.1.2 Індекси фізичного обсягу валового регіонального продукту та індекси капітальних інвестицій по Полтавській області, %

Роки	Індекси фізичного обсягу валового регіонального продукту ^{1,2}	Індекси капітальних інвестицій ^{1,2}
2010	109,5	96,4
2011	101,8	102,3
2012	97,8	143,2
2013	94,4	80,0
2014	96,0	86,1

¹ Складено на підставі даних Статистичних щорічників Полтавської області за 2011-2014 роки. Головне управління статистики у Полтавській області.

⁴ Складено на підставі даних, розміщених на офіційному сайті Головного управління статистики у Полтавській області.

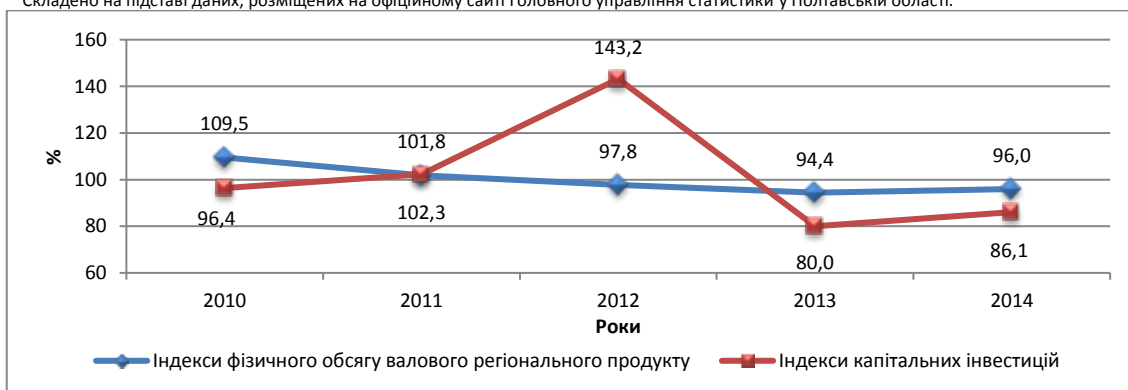

Рис. 2.5.1.3 Індекси фізичного обсягу валового регіонального продукту та індекси капітальних інвестицій по Полтавській області, %

Індекси фізичного обсягу валового регіонального продукту та індекси капітальних інвестицій по Полтавській області в цілому у 2010–2014 рр. не корелюють між собою. Отже, на обсяги валового регіонального продукту в Полтавській області впливають й інші фактори, окрім капітальних інвестицій

Частка капітальних інвестицій Полтавської області та м. Полтави у загальному їх обсязі по Україні характеризує внесок регіону у розвиток економіки на національному рівні. Частка освоєних капітальних інвестицій у м. Полтаві у загальному обсязі вкладень по області відображує роль обласного центру в розвиток регіональної економіки.

Таблиця 2.5.1.3 Частка капітальних інвестиції у загальному їх обсязі по відповідному регіону, %

Роки	м. Полтава у загальному обсязі по Полтавській області	м. Полтава у загальному обсязі по Україні	Полтавська область у загальному обсязі по Україні
2005	35,2	1,4	3,9
2006	32,5	1,3	3,9
2007	28,3	1,1	3,7
2008	29,4	1,1	3,8
2009	20,0	1,0	4,9
2010	14,7	0,7	4,9
2011	16,3	0,7	4,6
2012	19,8	0,7	3,5
2013	20,2	0,7	3,6
2014	20,8	0,8	4,0
2015	24,7	0,8	3,3

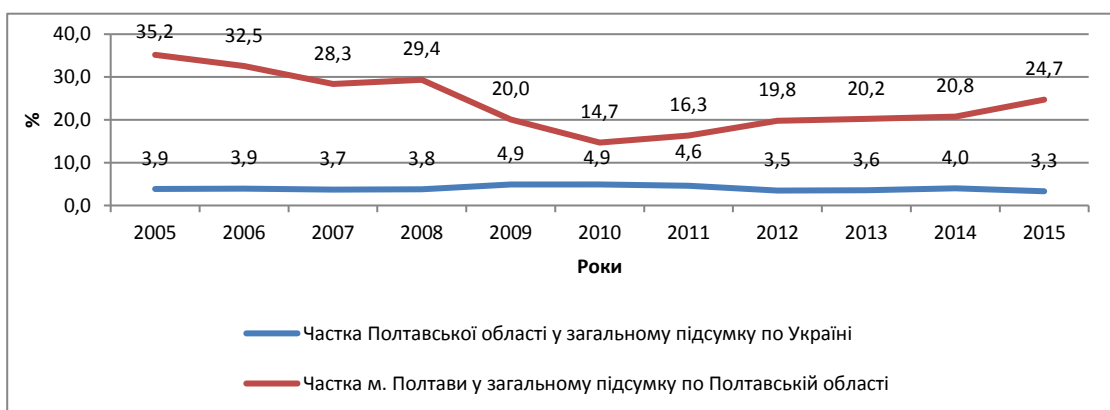

Рис. 2.5.1.4 Частка капітальних інвестицій м. Полтави та Полтавської області у загальному їх обсязі по відповідному регіону, %

Площа м. Полтави становить 0,2 % загальної площі країни, населення міста – 0,7% загальної чисельності населення України. Питома вага капітальних інвестицій обласного центру у загальному підсумку цього показника по країні становила 0,8%. У 2015 Полтавська область, яка за територією займає 4,8 % площі країни, а за населенням 3,4 %, освоїла лише 3,3% від загального обсягу капітальних інвестицій по Україні. Порівняння із значенням 2005 року показує поступове зменшення внеску м. Полтави та Полтавського регіону у формуванні загальнонаціональних показників з освоєння капітальних інвестицій. Так, якщо на початку періоду дослідження частка обласного центру у складі вкладень по Україні становила 1,4 %, то у 2010 році – лише 0,7%.

Таблиця 2.5.1.4 Частка капітальних інвестицій м. Полтави, м. Кременчука та м. Горишні Плавні у загальному їх обсязі по Полтавській області, %

Роки	м. Полтава	м. Кременчук	м. Горишні Плавні
2010	14,7	11,9	28,7
2011	16,3	12,8	33,1
2012	19,8	10,4	38,0
2013	20,2	15,8	27,0
2014	20,8	12,3	32,2
2015	24,7	12,4	18,7

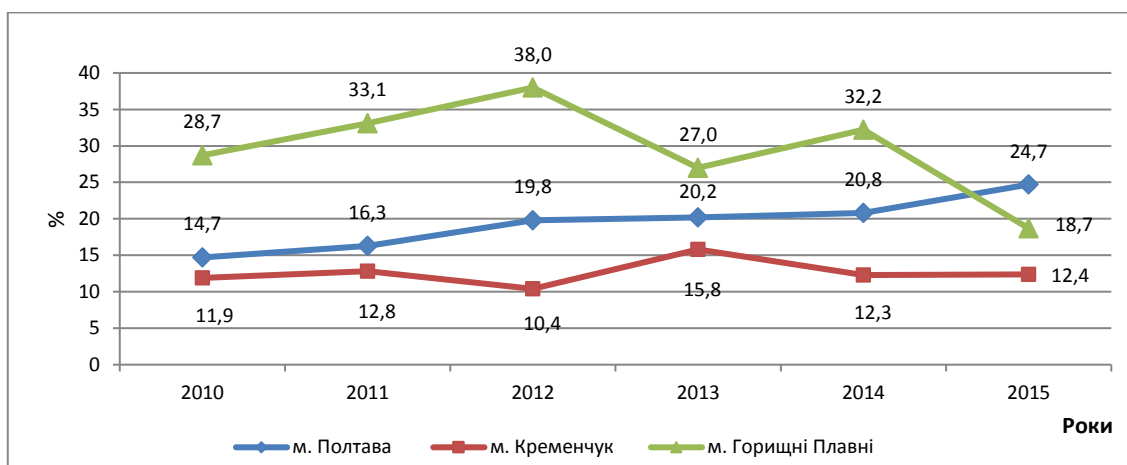

Рис. 2.5.1.5 Частка капітальних інвестицій м. Полтави, м. Кременчука та м. Горишні Плавні у загальному їх обсязі по Полтавській області, %

Частка капітальних інвестицій по м. Полтаві у загальному їх обсязі по Полтавській області являється істотною. Обласний центр серед районів і міст регіону протягом 2010-2014 рр. не займав лідируючої позиції. Основними конкурентами для м. Полтави з обсягів освоєних капітальних інвестицій в регіоні являються м. Горишні Плавні та м. Кременчук. Наявна інформація дозволяє зробити порівняння лише за 2010-2015 рр. За період з 2010 по 2014 рр. найбільший у Полтавській області обсяг освоєних капітальних інвестицій забезпечили у м. Горишні Плавні. У 2012 році на це місто припадало 38,0 % від усіх вкладень по області. Лише у 2015 році внесок м. Полтави у формування загальної суми капітальних інвестицій по Полтавській області став визначальним. У цьому році по м. Полтаві вкладення були найбільшими в області – 24,7 % проти 18,7 % по м. Горишні Плавні та 12,4 % по м. Кременчук. Однак, внесок обласного центру у формування валових капітальних інвестицій по області в цілому має тенденцію до зниження. У 2005 році на м. Полтаву припадало 35,2% капітальних вкладень, проти 24,7 % від підсумку по області у 2015 році. Найнижчим внесок обласного центру у формування валових капітальних інвестицій по Полтавській області був у 2010 році, коли питома вага вкладень по м. Полтаві становила 14,7 % від загальних їх обсягів по всіх містах і районах регіону. Протягом 2010-2014 рр. м. Полтава поступилася лідируючою позицією з обсягів капітальних вкладень на користь м. Горишні Плавні. У 2015 році місто Полтава у загальних обсягах інвестицій по регіону займала перше місце.

Таблиця 2.5.1.5 Капітальні інвестиції у фактичних цінах у розрахунку на одну особу, грн.

Роки	м. Полтава ⁴	Полтавська область ^{1,2,3,4}	Україна ^{1,2}
2005	4986,8	2753,6	2369,2
2006	6368,2	3818,4	3196,3
2007	7888,6	5437,7	4806,5
2008	10274	6845,0	5904,7
2009	6404,8	6273,0	4204,6
2010	4655,8	4233,0	4137,9
2011	6660,7	5329,8	5709,6
2012	6959,0	6975,8	6467,1
2013	6662,3	6553,2	5908,9
2014	6361,4	6106,2	5122,9
2015	7177,0	5805,8	6399,9

¹ Складено на підставі даних Статистичних щорічників України за 2007-2014 роки. Державний комітет статистики України.

² Складено на підставі даних, розміщених на офіційному сайті Державної служби статистики в Україні.

³ Складено на підставі даних Статистичних щорічників Полтавської області за 2006-2014 роки. Головне управління статистики у Полтавській області.

⁴ Складено на підставі даних, розміщених на офіційному сайті Головного управління статистики у Полтавській області.

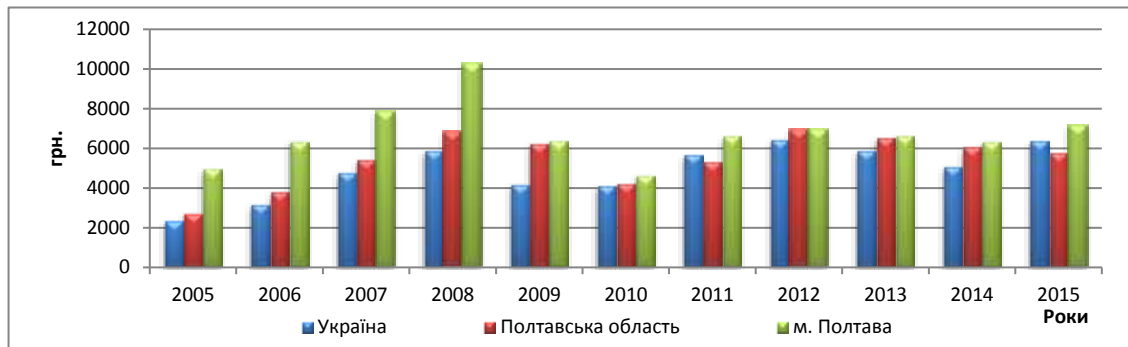

Рис. 2.5.1.6 Капітальні інвестиції у фактичних цінах у розрахунку на одну особу по м. Полтаві, Полтавській області та Україні, грн.

Таблиця 2.5.1.6 Капітальні інвестиції у фактичних цінах у розрахунку на одну особу по м. Полтаві, м. Горишні Плавні, м. Кременчук, грн.^{1,2}

Роки	м. Полтава	м. Горишні Плавні	м. Кременчук
2010	4655,8	32954,8	3297,3
2011	6660,7	47582,2	4465,0
2012	6959,0	71031,1	4736,7
2013	6662,3	47123,6	6709,7
2014	6361,4	51769,3	4830,7
2015	7177,0	28390,1	4607,6

¹ Складено на підставі даних Статистичних щорічників Полтавської області за 2014 р. Головне управління статистики у Полтавській області.

² Складено на підставі даних, розміщених на офіційному сайті Головного управління статистики у Полтавській області.

Капітальні інвестиції у фактичних цінах, розраховані на одну особу по м. Полтаві, протягом 2005-2015 років випереджали аналогічні показники по Україні та по Полтавській області. Найбільший їх обсяг спостерігався у 2008 році, коли на одного жителя м. Полтави припадало майже 10,3 тис. грн. освоєних капітальних інвестицій, що в 1,7 рази більше ніж у середньому на одного жителя України, та у 1,5 рази більше ніж на одного жителя області. У 2015 році на одну особу обсяг інвестицій по регіону був нижчим за аналогічний показник по країні. Це означає, що в обласному центрі, порівняно з іншими містами та районами Полтавської області, склалися більш сприятливі умови для інвестування коштів суб'єктами державної та недержавної власності у реальне майно. Виключенням є тільки м. Горишні Плавні, де на одну особу припадає більше капітальних інвестицій.

Державне статистичне спостереження у сфері освоєння капітальних інвестицій не передбачає їхнього формування у розрізі видів економічної діяльності по районах і містах Полтавської області через часту зміну підприємствами основного виду діяльності та через конфіденційність інформації по окремих підприємствах. Вважаємо необхідним навести довідкову інформацію про розподіл інвестицій за видами економічної діяльності по Полтавській області. Через значну питому вагу капітальних інвестицій м. Полтави у загальному їх обсязі по області, загальні тенденції розподілу капітальних інвестицій за

видами економічної діяльності, можна розглядати як подібні для м. Полтави. З такої ж причини наводиться довідкова інформація з формування капітальних інвестицій за джерелами фінансування та за об'єктами вкладень по Полтавській області.

Таблиця 2.5.1.7 Розподіл капітальних інвестицій за видами економічної діяльності по Полтавській області, % ¹

Види економічної діяльності	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Усього	100	100	100	100	100	100
Сільське, лісове та рибне господарство	13,5	16,0	15,5	19,4	17,9	24,2
Промисловість	48,3	46,2	44,7	55,7	55,1	42,8
Будівництво	9,1	7,8	6,0	10,5	6,5	11,7
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	5,6	6,0	15,7	2,0	1,8	2,1
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	1,8	1,3	5,1	5,6	5,7	6,0
Операції з нерухомим майном	3,4	2,4	3,2	2,6	8,5	3,7
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	12,9	13,5	3,6	0,4	0,9	1,1
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	3,1	4,6	4,1	1,5	1,6	5,2
Освіта	0,6	0,4	0,3	0,2	0,2	0,3
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	0,9	0,6	1,0	0,8	0,7	0,9
Інші види економічної діяльності	0,9	1,2	0,9	1,4	1,1	2,0

¹ Розраховано на підставі даних, розміщених на офіційному сайті Головного управління статистики у Полтавській області.

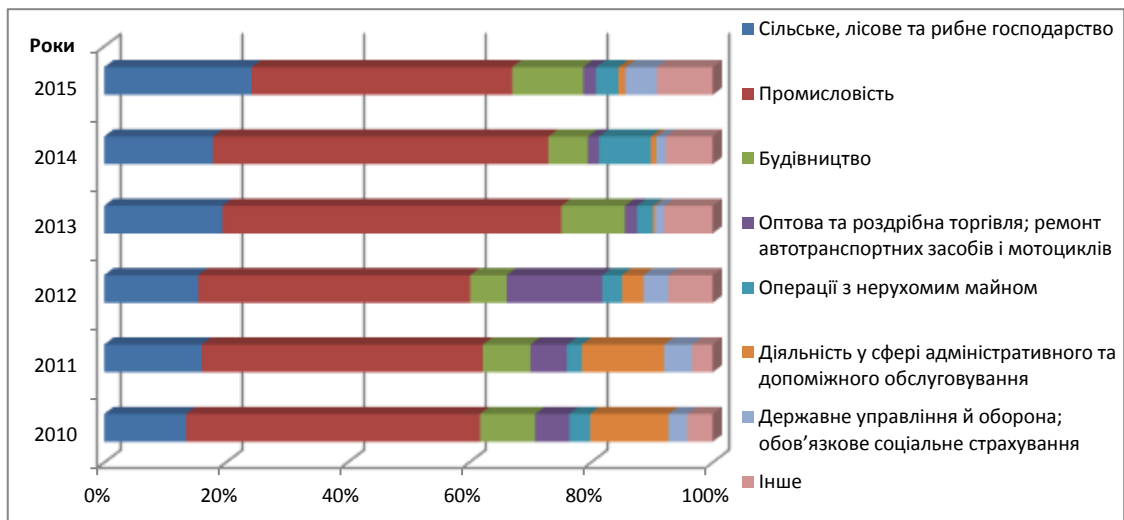

Рис. 2.5.1.7 Розподіл капітальних інвестицій за видами економічної діяльності по Полтавській області у 2010-2015 рр., %

Дані таблиці свідчать, що у складі капітальних інвестицій по Полтавській області переважають інвестиції по виду економічної діяльності «промисловість». Обсяг таких вкладень за останні шість років коливався від найбільшого значення – 55,7% до найменшого – 42,8%. Істотну частку становлять вкладення по «сільському, лісовому та рибному господарству». Внесок цього виду економічної діяльності збільшився з 13,5 % до 24,2 %. За видом економічної діяльності «будівництво» мали від 6,0 % до 11,7 % вкладень. Решта видів економічної діяльності відіграють незначну роль у формуванні валових капітальних інвестицій по Полтавському регіону.

Таблиця 2.5.1.8 Розподіл капітальних інвестицій за видами економічної діяльності по м. Полтаві, %¹

Види економічної діяльності	2012	2013	2014	2015
Усього	100	100	100	100
Сільське, лісове та рибне господарство	0,2	0,1	0,1	0,3
Промисловість	34,4	42,5	36,2	25,0
Будівництво	13,5	18,8	16,2	27,3
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	14,6	3,8	3,3	4,4
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	10,6	20,2	22,0	20,0
Операції з нерухомим майном	3,1	4,7	11,6	2,9
Професійна, наукова та технічна діяльність	1,0	2,7	2,7	4,3
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	1,7	0,7	1,0	3,5
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	16,0	0,0	4,2	9,5
Освіта	0,7	2,7	0,4	0,4
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	3,3	2,8	1,1	1,2
Інші види економічної діяльності	0,9	1,0	1,2	1,2

¹ Розраховано на підставі даних Головного управління статистики у Полтавській області.

Рис. 2.5.1.8 Розподіл капітальних інвестицій за видами економічної діяльності по м. Полтаві у 2012 р. та 2015 р., %

Дані зі складу капітальних інвестицій по м. Полтаві по видах економічної діяльності сформовані через зміну методології статичних спостережень наведені лише за 2012-2015 рр. Найбільше коштів вкладали у промисловості, будівництві, транспорті та складському господарстві, оптовій та роздрібній торгівлі. У 2015 році порівняно з попередніми роками у структурі капітальних інвестицій по обласному центру відбулися зміни. Зменшилася частка промисловості (найбільшим її внесок у загальний результат був у 2013 році – 42,5 % , проти 25,% у 2015 році). В той самий час збільшилася частка будівництва з найменшого значення у 2013 році – 13,5 % до найбільшого у 2015 році – 27,3%. Таке збільшення носить, певною мірою, умовний характер, оскільки методологією державного статистичного спостереження передбачається включення обсягів з освоєння капітальних інвестицій на будівництво індивідуального житла громадянами саме видом економічної діяльності «будівництво». У 2014-2015 рр. на загальнодержавному рівні було значно спрощено процедуру легалізації незаконно споруджених об'єктів індивідуального житлового будівництва. Це й стало основною причиною збільшення інвестицій за цим сектором. Істотного збільшення зазнала також частка капітальних інвестицій за таким видом економічної діяльності як «транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська доставка» - з 10,6 % у 2012 році до 22,0 % у 2014 році з наступним зниженням у 2015 році до 20,0 %. Таке збільшення пояснюється активним розвитком компанії «Нова Пошта», яка зареєстрована у м. Полтаві та охоплює національний ринок логістичних послуг. Частка вкладень сектору «оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів» за 2012-2015 рр. зменшилася з 14,6 % до 4,4%, сектору «державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування» – з 16 % до 9,5%. Частка інвестицій у сферу «Професійна, наукова та технічна діяльність», навпаки, збільшилася з 1,0% до 4,3%.

Таблиця 2.5.1.9 Капітальні інвестиції у фактичних цінах по промисловості, млн. грн.

Роки	м. Полтава	Полтавська область ^{1,2,3,4}	Україна ^{1,2}	Частка м. Полтави у підсумку по Полтавській області, %	Частка Полтавської області у загальному підсумку по Україні, %
2010	*5	3132,0	55384,4	*5	5,7
2011	*5	3623,0	78725,8	*5	4,6
2012	693,5	4555,0	94966,0	15,2	4,8
2013	813,8	5312,0	105594,0	15,3	5,0
2014	664,6	4866,0	86242,0	13,7	5,6
2015	516,3	3570,0	84168,0	14,5	4,2

¹ Складено на підставі даних Статистичних щорічників України за 2007-2014 роки. Державний комітет статистики України.

² Складено на підставі даних, розміщених на офіційному сайті Державної служби статистики в Україні.

³ Складено на підставі даних Статистичних щорічників Полтавської області за 2006-2014 роки. Головне управління статистики у Полтавській області.

⁴ Складено на підставі даних, розміщених на офіційному сайті Головного управління статистики у Полтавській області.

⁵ Дані не формувалися.

Аналіз формування загального обсягу капітальних інвестицій по промисловості України показує, що внесок Полтавської області з 2010 року поступово зменшується з 5,7 % до 4,2%. Це означає, що Полтавський регіон разом з м. Полтавою втрачає свої вихідні позиції щодо розвитку промисловості. Це ж підтверджує і динаміка частки капітальних інвестицій по промисловості м. Полтави у загальному обсязі інвестицій по промисловості Полтавської області. Вона зменшилася з 15,2 % у 2012 р.і до 14,5% у 2015 р.

Таблиця 2.5.1.10 Індекси капітальних інвестиції за основними видами промислової діяльності по Полтавській області, % ¹

Види економічної діяльності	2010 ²	2011 ²	2012	2013	2014
Промисловість	91,8	105,4	111,5	103,1	92,9
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	95,6	104,6	120,2	77,2	120,3
Переробна промисловість	87,2	112,2	83,5	120,2	72,3
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	74,5	103,2	76,3	* ³	71,3
Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	149,4	94,3	72,9	*	92,1
Виробництво машин та устаткування не віднесених до інших угруповань	95,5	151,8	131,1	*	27,4
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів	106,2	199,8	92,7	*	92,1
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	85,3	64,8	285,0	*	*
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря,	* ³	*	*	120,2	32,1
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	*	*	*	57,4	127,1

¹ Складено на підставі даних, розміщених на офіційному сайті Державної служби статистики в Україні.

² Складено на підставі даних Статистичних щорічників Полтавської області за 2010-2011 роки. Головне управління статистики у Полтавській області.

³ Дані не формувалися.

Аналіз індексів капітальних інвестицій за основними видами промислової діяльності за 2010-2014 роки показує, що за п'ять років було досягнуто незначного приросту обсягів капітальних інвестицій цілому по промисловості області. Середньорічне значення індексу капітальних інвестицій становить 100,9%. У розрізі підвидів промислової діяльності за 2010-2014 рр. приросту інвестицій було досягнуто тільки по добувній промисловості – 103,6%. У переробній промисловості зростання капітальних інвестицій не відбувалося, а значення індексу становить 95,1%. Більш детальний аналіз показників, які сформували цей індекс, показує, що їх освоєння у виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових

виробів в цілому за 2010-2014 рр. характеризується значним падінням – значення середнього індексу 81,3%. В інших видах переробної промисловості було досягнуто незначного приросту обсягів освоєних капітальних інвестицій. Дані таблиці показують, що індексна динаміка капітальних інвестицій по всіх видах промислової діяльності є нестабільною. Зростання обсягів освоєних інвестицій переважаються з падінням і, навпаки, що є свідченням обережного ставлення інвесторів щодо перспектив розвитку промисловості Полтавської області. Інвестиції переважно здійснюються точково окремими підприємствами, що й визначає загальну динаміку виду економічної діяльності та його підвиду. Через переважаючий обсяг капітальних інвестицій м. Полтави у загальних обсягах по області можна стверджувати, що для міста характерні такі самі тенденції.

Розподіл капітальних інвестицій за джерела фінансування як на регіональному так і на національному рівні являється відносно стабільним протягом тривалого періоду. Вважаємо, що структуру капітальних інвестицій за джерелами їх фінансування по м. Полтаві певною мірою відображає їх структура по Полтавській області.

Таблиця 2.5.1.11 Капітальні інвестиції за джерелами фінансування по Полтавській області, у % до підсумку¹

Джерела	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Кошти державного бюджету	3,0	1,4	0,5	0,7	1,8	2,9	0,3	* ²	1,6
Кошти місцевих бюджетів	2,8	3,3	2,2	2,0	2,0	2,1	3,0	1,6	5,1
Власні кошти підприємств та організацій	68,6	70,1	81,2	82,1	82,4	75,5	73,8	86,7	77,8
Кошти іноземних інвесторів	2,4	4,1	3,1	7,3	6,8	*	*	*	0,2
Кошти населення на будівництво власних квартир та індивідуальне житлове будівництво	6,2	5,2	3,0	5,0	3,5	*	7,2	5,5	10,7
Кредитів банків та інші позики	16,1	14,3	9,0	1,7	1,6	13,7	14,2	5,2	4,1
Інші джерела фінансування	0,9	1,6	1,0	1,9	3,7	2,4	1,5	0,5	0,5

¹ Складено на підставі даних, розміщених на офіційному сайті Головного управління статистики у Полтавській області.

² Інформація конфіденційна відповідно до Закону України "Про державну статистику".

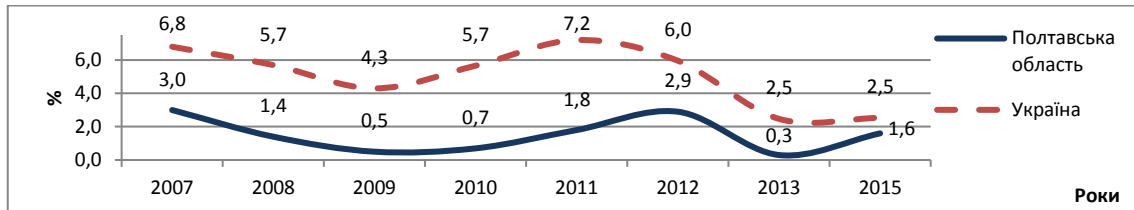

Рис. 2.5.1.9 Частка капітальних інвестицій, що формуються за рахунок державного бюджету у загальному підсумку по регіону по Полтавській області та Україні, %

Основним джерелом фінансування капітальних інвестицій являються власні кошти підприємств та організацій. У Полтавській області у 2007 році за рахунок цієї складової фінансувалося 68,6 % вкладень. Протягом наступних восьми років внесок інвестицій, освоєних за рахунок власних коштів підприємств та організацій, збільшувався до 86,7 % у 2014 р. У 2015 році він зменшилася до 77,8%.

Зростання власних капітальних інвестицій підприємств відбувалося в періоди наступні за періодами загострення економічної кризи. Це 2009-2010 рр., наступні за періодом світової кризи 2008 року, та 2014 р., який співпадає з активною фазою політичної кризи в Україні. У 2015 році за рахунок власних коштів підприємств і організацій було освоєно 77,8% капітальних інвестицій, що нижче за показник попереднього року. Перерозподіл джерел фінансування у 2015 році відбувся через розширення державної інвестиційної підтримки, зокрема заходів з посилення обороноздатності країни. У 2015 році питома вага капітальних інвестицій, освоєних за рахунок коштів державного бюджету склала 1,6% проти 0,3% у 2013 році. Порівняння цього показника з аналогічними показниками національного рівня формування свідчить про те, що інвестування економіки Полтавської області та м. Полтави за рахунок коштів Державного бюджету відбувається за залишковим принципом. Державне фінансування капітальних інвестицій у складі загальних джерел по Україні відіграє більшу роль, ніж по Полтавському регіону та по м. Полтаві.

У 2015 році максимального значення за дев'ятирічний період набула у складі джерел фінансування капітальних інвестицій й частка вкладень, освоєних за рахунок коштів місцевих бюджетів – 5,1 %. Це є результатом зміни законодавства України щодо децентралізації Державної влади, імплементація якого відбулася цього ж року.

2015 року уперше за дев'ятиріччя частка інвестицій населення у будівництво власних квартир та на індивідуальне житлове будівництво за рахунок власних коштів досягла 10,7 % (для порівняння цей показник становив у 2009 році – 3%). Така ситуація склалася, з одного боку, за рахунок легалізації незаконно споруджених будівель населенням у попередні роки. З іншого боку, через заходи валютного регулювання НБУ виник підвищений попит серед окремих його верств на об'єкти нерухомості, зокрема житло.

Серед іноземних інвесторів, на жаль, економіка Полтавської області не викликає довіри. Частка капітальних інвестицій, освоєних за рахунок коштів іноземних інвесторів у 2015 році знизилася до мінімального значення за весь досліджуваний період і становила лише 0,2%.

Таблиця 2.5.1.12 Інвестиції за видами активів по Полтавській області, у % до підсумку¹

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
інвестиції в матеріальні активи	99,2	99,2	98,4	98,6	98,6	98,9
житлові будівлі	8,9	6,4	6,6	9,5	8,4	13,3
нежитлові будівлі та інженерні споруди	43,3	41,9	46,8	41,9	47,7	32,4
машини, обладнання та інвентар	29,8	32,2	26,7	31,7	32,3	36,8
транспортні засоби	12,9	13,0	15,1	7,1	5,7	10,7
інвестиції в нематеріальні активи	0,8	0,8	1,6	1,4	1,4	1,1

¹ Складено на підставі даних, розміщених на офіційному сайті Головного управління статистики у Полтавській області.

Державним статистичним спостереженням не передбачено формування показників з обсягу освоєних капітальних інвестицій за певними об'єктами по містах і районах області, тому наводимо довідкову інформацію, що охоплює показники в цілому по Полтавській області. Через відносну їх стабільність, вважаємо, що по м. Полтаві структура вкладень за окремими видами буде певною мірою повторювати структуру вкладень за об'єктами вкладень по Полтавській області.

Аналіз даних таблиці свідчить, що у складі капітальних інвестицій за видами активів переважають інвестиції у житлові та нежитлові будівлі, інженерні споруди. Так, їх частка становила у 2010 році 52,1 %. Протягом 2011-2014 років вона зросла до максимального значення 56,1%, а у 2015 році знизилася до 45,7%. Позитивною є тенденція до збільшення частки вкладень у машини, обладнання та інвентар за 2010-2015 рр. з 29,8% до 36,8 %, адже ця група активів відіграє активну роль у виробництві. Частка інвестицій в нематеріальні активи є незначною. За п'ятиріччя вона збільшилася з 0,8 % до 1,4 %, а у 2015 році знизилася до 1,1%. Це свідчить про те, що Полтавські підприємства майже не розвиваються в інноваційному напрямку, не здійснюють власних науково-технічних розробок та не використовують інтелектуальних продуктів, створених іншими суб'єктами.

Щодо м. Полтави інформаційна база досліджень дозволяє лише виявити частку капітальних інвестицій у житлове будівництво за 2012-2015 рр.

Таблиця 2.5.1.13 Інвестиції у житлове будівництво по м. Полтаві, у % до підсумку¹

	2012	2013	2014	2015
Капітальні інвестиції	100,0	100,0	100,0	100,0
у житлове будівлі	12,4	15,1	14,1	25,1

¹ Складено на підставі даних, розміщених на офіційному сайті Головного управління статистики у Полтавській області.

Аналіз даних про частку інвестицій у житлове будівництво по м. Полтаві свідчить про поступове її зростання з 12,4 % до 25,1 %. Такий ситуація пояснюється підвищенням вкладенням населенням своїх заощаджень в об'єкти нерухомості як засобу збереження та захисту від негативного впливу економічної кризи на рівень життя. Також 2014-2015 рік

характеризувалися лібералізацією процедури уведення в дію незаконно зведених об'єктів житлової нерухомості .

Таблиця 2.5.1.14 Частка капітальних інвестицій у загальному їх обсязі по відповідному регіону по містах-обласних центрах України, % ¹

Роки	м. Полтави у загальному обсязі по Полтавській області	м. Суми у загальному обсязі по Сумській області	м. Чернігова у загальному обсязі по Чернігівській області
2010	14,7	34,1	36,5
2011	16,3	34,5	37,9
2014	20,8	38,4	27,9
2015	24,7	41,4	24,3

1. Складено на підставі даних, розміщених на офіційному сайті Державної служби статистики в Україні.

Таблиця 2.5.15 Частка капітальних інвестицій обласних центрів України у загальному їх обсязі по Україні, % ¹

Роки	м. Полтави	м. Суми	м. Чернігова
2010	0,7	0,5	0,4
2011	0,7	0,5	0,3
2014	0,8	0,5	0,3
2015	0,8	0,6	0,3

2. Складено на підставі даних, розміщених на офіційному сайті Державної служби статистики в Україні.

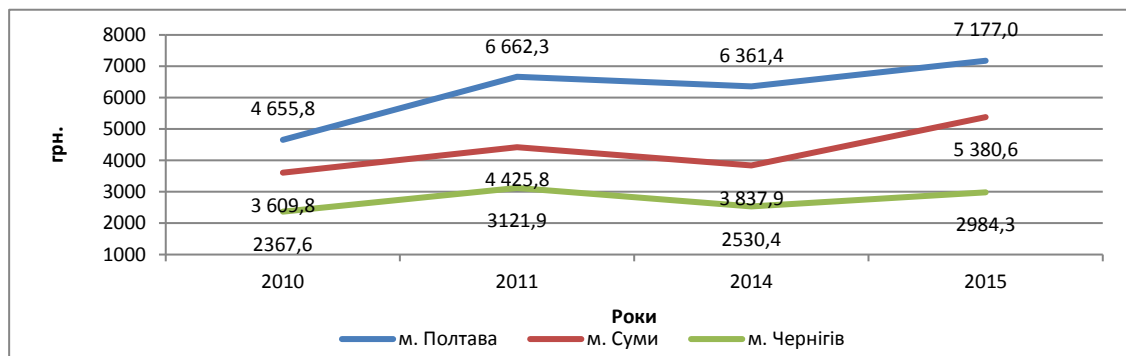

Рис. 2.5.1.10 Капітальні інвестиції у фактичних цінах у розрахунку на одного жителя по містах-обласних центрах України у 2010-2015 рр., грн..

Порівняння м. Полтави з містами-обласними центрами у сфері освоєння капітальних інвестицій показує, що місто, на відміну від «конкурентів» не являється «монопольним» вкладником у своєму регіоні. У м. Суми з 2010 до 2015 року здійснювалося від 34,1 % до

41,4 % загального обсягу капітальних інвестицій по Сумській області. Крім того, внесок обласного центру у формування загального результату має тенденцію до зростання. Внесок м. Чернігова у валові капітальні інвестиції по регіону найбільшим був у 2011 році – 37,9 %, до 2015 р. він зменшився до 24,3%. Так само, як по м. Полтаві частка капітальних інвестицій обласного центру до підсумку по регіону, по м. Чернігову має тенденцію до зниження. Внесок обласних центрів «конкурентів» у формування загального результату з обсягів освоєних капітальних інвестицій по країні в цілому є значно меншим, ніж м. Полтави. Внесок м. Суми не перевищує 0,6 %, а м. Чернігова 0,4 %.

Порівняння обсягу капітальних інвестицій у фактичних цінах у розрахунку на одного жителя по містах-обласних центрах України у 2010-2015 рр. свідчить, що м. Полтава виявилася більш привабливою для інвесторів, ніж м. Суми та м. Чернігів. У 2010 році на одного жителя м. Полтави припадало 4665,8 грн., що в 1,3 рази більше ніж на одного жителя м. Суми, та майже в 2 рази більше, ніж на одного жителя м. Чернігова. У 2015 році ці співвідношення майже збереглися. У м. Полтаві на душу населення припадало капітальних інвестицій 7177, 0 грн., що в 1,3 рази більше ніж у м. Суми та в 2,4 рази більше ніж у м. Чернігові. Отже, активність бізнесу щодо вкладення коштів у розвиток економіки у м. Полтаві вища, ніж в обласних центрах «конкурентах». Пояснюється це структурою економіки м. Полтави. Значну її частку формує добувна промисловість, а саме видобування вуглеводнів. Успішне функціонування та розвиток сектору економіки з видобування природного газу, газового конденсату та нафти є запорукою енергетичної незалежності України. В той самий час, цей вид діяльності являється капіталомістким. У складі активів цієї галузі наявна значна частка машин і устаткування, інженерних споруд, які відіграють активну роль у виробництві.

Висновки:

- 1) Протягом 2005-2015 рр. середньорічний темп приросту капітальних інвестицій становив по м. Полтаві 106,3%. Він був нижче, ніж по області та по Україні. Зменшення обсягів капітальних інвестицій було найбільшим у 2009 році за весь досліджуваний період.
- 2) На м. Полтаву у 2015 році припадало 24,7 % капітальних інвестицій від загального їх обсягу по полтавському регіону. Внесок міста у формування валових капітальних інвестицій по області має тенденцію до зниження. м. Полтава втрачає лідируючу позицію з обсягів капітальних вкладень в Полтавській області. Можемо зробити висновок про відсутність довіри та зниження зацікавленості інвесторів до підприємств Полтави.
- 3) Частка промисловості в обсягах капітальних інвестицій як по м. Полтаві так по полтавському регіону є стабільно найбільшою серед інших видів діяльності. У 2005-2014 рр. вона коливалася від 44,7 % до 55,7%, а у 2015 році складала 42,8 %.
- 4) Найвагомішою в обсягах капітальних інвестицій серед видів промислової діяльності у Полтавському регіоні є «добувна промисловість і розроблення кар'єрів». По цьому виду діяльності у 2015 році освоїли 44,6 % вкладень у промисловості. У «виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів» інвестували 30,3% загального обсягу інвестицій у промисловість. Решта видів промислової діяльності мають незначну частку в обсягах освоєних капітальних інвестицій.

- 5) Основним джерелом капітальних інвестицій є власні кошти підприємств і організацій. У 2015 році їх частка становила 77,8% від загального обсягу. Інвестування економіки Полтавської області за рахунок коштів Державного бюджету відбувається за залишковим принципом. Обсяги та частка державного фінансування капітальних інвестицій по Україні більші, ніж по полтавському регіону. За 2005-2015 рр. питома вага таких інвестицій складала по Україні від 2,8 до 7%, по Полтавській області – від 0,3 % до 3,0%.
- 6) Обсяги капітальних інвестицій вкладення у машини, обладнання та інвентар є найбільшими за обсягами. З 2010 року їх частка у загальному підсумку вкладень по Полтавській області зросла з 29,8 % до 36,8% у 2015 році.
- 7) Місто Полтава у 2010-2015 рр. є більш привабливим для інвесторів, ніж м. Суми та м. Чернігів. Частка обласних центрів у загальних обсягах освоєних капітальних інвестицій є значно меншою, ніж м. Полтави. Внесок м. Суми не перевищує 0,6 %, а м. Чернігова 0,4 %, проти 0,8 % м. Полтави. У 2010 році на одного жителя м. Полтави припадало 4665,8 грн., що в 1,3 рази більше ніж у м. Суми, та майже в 2 рази більше, ніж у м. Чернігові. У 2015 році ці співвідношення збереглися. У м. Полтаві на душу населення освоєно капітальних інвестицій на 7177, 0 грн., що в 1,3 рази більше ніж у м. Суми та в 2,4 рази більше ніж у м. Чернігові. Пояснюється це структурою економіки м. Полтави.
- 8) Значну частку економіки м. Полтави формує добувна промисловість, яка є капіталомісткою. У складі активів цієї галузі наявна значна частка машин і устаткування, інженерних споруд, які відіграють активну роль у виробництві і постійно оновлюються. Обсяги інвестицій підприємств видобувної промисловості різко зменшуються у роки економічної кризи, оскільки переважна їх частина вкладається у машини та обладнання неукраїнського походження. Передбачається, що така закономірність спостерігатиметься і надалі.
- 9) Лідерами за обсягом капітальних інвестицій м. Полтаві є філія Газопромислове управління «Полтавагазвидобування» ПАТ «Укргазвидобування», Нафтогазовидобувне управління «Полтаванафтогаз» ПАТ «Укрнафта» та ПАТ «Полтаваобленерго».
- 10) Оптимістичним прогнозом щодо збільшення обсягів капітальних інвестицій у м. Полтаві можна зробити лише за умови збільшення прибутковості машинобудівних підприємств, залучення іноземних інвестицій у підприємства харчової промисловості та виробництва напоїв з екологічно чистої сировини. Перспективними є також інвестиційні програми та проекти з енергозбереження.